Nebojša Zorić – Ćiro

ĆIROZOVE

Urednik
Zoran Kolundžija

Copyright © 2026 Nebojša Zorić – Ćiro

Copyright © 2026 za Srbiju PROMETEJ, Novi Sad i ARS AKADEMIJA, Novi Sad

Izdavači se zahvaljuju Gradu Novom Sadu – Gradskoj upravi za kulturu na finansijskoj podršci za objavljivanje ove knjige.

Ova publikacija se u celini ili u delovima ne sme umnožavati, preštampavati ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom bez prethodne dozvole autora i izdavača, niti se može na bilo koji drugi način ili bilo kojim drugim sredstvima distribuirati ili umnožavati bez prethodnog odobrenja izdavača.

Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavači, u skladu sa odredbama Zakona o autorskom i srodnim pravima.

Stavovi autora izneti u knjizi ne izražavaju stavove organa koji je dodelio sredstva za sufinansiranje.

Nebojša Zorić – Ćiro

ĆIROZOVE

Ispričane i neispričane priče

PROMETEJ
Novi Sad

ARS AKADEMIJA
Novi Sad

Predgovor

Pisanje knjige nije imalo mjesta u mojoj svijesti sve ove godine. Posljednju priču sam napisao još kad sam mlad bio, pa u srednju školu išao. Tad sam to radio da bih ocjenu od profesora zaradio. Nisam se ja u školi proslavio, loš sam ja đak bio, pa sad, kad sam ostario, opet sam se pisanju vratio.

Vjerovatno se ne bi to ni desilo da nisam, tražeći prijatelje, na nagovor kćeri, našao se na Fejsbuku, pa tu, umjesto starih prijatelja, našao sebi neprijatelje i muku. Na vrijeme sam ja pobjegao kad sam sve saznao i lijepo mi bilo, a onda sam se, na nagovor istih, kao žaba u vodu, vratio. Pa kad sam opet sve shvatio, kasno je bilo, pa mi se opet sve smučilo.

Jedino mi je sad drago i milo što se tako desilo, pa sam knjigu odlučio napisati i sve čega sam se sjetio opisati.

Dok su neki govorili da trebam pisati i ispisati sve što me muči, ja sam se sam sebi odupirao, a onda sam u jednom trenutku odlučio da sve to na papir prenesem po sjećanju, kroz događaje u kojima sam opisao život par godina prije rata, na početku rata i nekoliko godina poslije rata.

Nastojao sam da kroz pisanje opišem sve onako kako je u to vrijeme i bilo i kako sam ja to sve i doživljavao, pa sam tako, na svoj malo šaljivo-ozbiljan način, sve to opisao.

Stan

Posljednji petak u 1988. godini bio je trideseti, zadnji radni dan decembra. Dan kada su radni ljudi slavili, jeli, pili, veseli bili, pa jedni drugima sreću i svako dobro u životu poželjeli u Novoj 1989. godini.

Ujutro su radili samo oni koji su još ponešto imali završiti, a onda su se spajali stolovi i pretvarali u trpeze, na kojima su bila razna pića i meze. Nemilice se nazdravljalo i pilo, sve dok je meze i pića na stolovima bilo. Taj dan ostade upamćen za sva vremena.

Naime, neko od mojih kolega iz službe mi je javio da će dijeliti ključeve novoizgrađenih stanova i da treba da odem za sat vremena u zgradu u kojoj će se izvršiti primopredaja stanova. Tu će uručiti ključeve onima koji su dobili stan. Kud ćeš ljepšeg poklona za Novu godinu, za mene i moju porodicu – dobiti stan koji smo željno očekivali i čekali! Konačno sam dočekao i taj dan.

Sjećam se da sam svojima u kancelariji rekao da ću se vratiti čim ključeve od stana dobijem, pa da ćemo nastaviti slaviti u dvostrukom slavlju. Vani je bilo hladno, sve se smrzlo. Snijeg je ulice prekrio, sve zabijelilo!

Prethodnog dana snijeg se otopio, pa se danas opet zaledio. Ja na biciklu, požurio da stignem.

Zgrada se nalazila na suprotnom kraju grada. Trebalo mi je dobrih pola sata do tamo da stignem. Kad sam stigao, popeo sam se na prvi sprat, do ulaza gdje se stan

nalazio. Tu sam sreo radne kolege iz preduzeća koje su bile zadužene za primopredaju stanova. Mi, novopečeni stanari, išli smo za njima uzbuđeni, pa ih u stopu pratili, ne ispuštajući ih iz vidokruga.

Obilazili smo stanove, gledali ih, potpisivali ugovore, pa dobijali ključeve od stanova. Ostajali bismo sami, razgledali ih sretni i zamišljali sebe i porodicu u njima.

Rekoše da treba i svako sebi izabrati šupu, kupiti katanac i istu zaključati. Sjednem na bicikl, pa požurim do grada da kupim katanac. U povratku, nekoliko puta sam pao i ustao, pa kad sam na kraju konačno stigao nazad, neku šupu koju sam našao slobodnu zaključam, pa požurim da se vratim u preduzeće, drugovima, na proslavu.

Kad sam stigao, neki su već dobro potegnuli, neki su se spremali da kući krenu, a ja se pridružim onima koji su ostali, pa sa njima nastavim slaviti. Kad smo već dobro ukvasili i mezu izjeli, pođemo u grad gdje je svako od nas u svoju kafanu navraćao, pa slaviti nastavljao.

Sjećam se da sam na svom čuvenom stroju – biciklu – stigao u jedan kafić, znajući da ću tamo naći svoje drugove.

Želio sam da i s njima nazdravim, proslavim i da ih počastim za stan koji sam kao novogodišnji poklon dobio. A bio sam se dobro, ono kako se kaže, oduzeo. U neko doba, naišao je jedan momak koji me dobro poznavao. Kad je vidio u kakvom sam stanju bio, odvezao me zajedno sa biciklom kući.

Sjećam se trenutka kad sam kući na vrata stigao i uspio ključeve od stana supruzi predati, pa u krevet poleći.

Bilo mi je muka od popijenog alkohola, pa sam išao često u WC i tamo povraćao, dušom se rastavljao.

Stanovali smo privatno na kraju grada. Supruga je bila trudna i očekivala da se uskoro porodi. Pričala mi je poslije kako me je iz kreveta dizala, pa gurala ka WC-u da ne bi u sobi povratio, na svu tu njenu muku jer je tu noć dobila trudove.

Kćer

Rano ujutro me probudila i rekla da ima sve češće bolove i da bi trebala ići u bolnicu. U drugom stanu, preko puta nas, stanovala je njena sestra s mužem i djecom, podstanari kao i mi.

Odem do njih, probudim badžu koji je imao auto i zamolim ga da nas odveze u bolnicu.

Bolnica nije bila daleko, pa smo brzo do nje i stigli. Kad su primili suprugu u porodilište, vratili smo se kući da čekamo šta će dalje biti. Ja, mahmuran od prethodnog dana, pijem kafu. Sin se vrzma oko mene. Uskoro je trebalo da napuni četiri godine i pita za mamu.

Pokušavam da mu objasnim, kažem mu da je u bolnici i da će dobiti brata ili sestru.

Nije prošlo mnogo vremena kad neko zakuca na vrata, otvori ih i sa praga uzviknu:

„Muštuluk, dobio si kćer, živu i zdravu!" Bila je to naša gazdarica.

Zahvalim se na muštuluku i ponudim joj da sjedne. U tom momentu na vratima se pojavi suprugina sestra i zet, pa nazdravimo svi zajedno.

Tako obilježismo taj posljednji dan 1988. godine.

Kasnije u toku dana dođe i kćerka od najstarije suprugine sestre, pa ostatak dana provedemo u čekanju ponoći.

Oni su sjedili, jeli i pili, a ja sam se mješkoljio po sofi, mahmuran još od prethodnog dana, pokušavajući da vodom i sokom razbistrim glavu.

Tako ostadoše u lijepom sjećanju zadnja dva dana 1988. godine. Dan kada smo dobili ključeve od stana i dan koji donese još veću sreću. Sad smo, pored sina, imali i kćer. Sutradan ujutro odemo nas troje, sin, Anita – kći suprugine najstarije sestre – i ja u bolnicu u posjetu. Stajali smo ispred bolnice, čekali da se supruga pojavi na prozoru porodilišta. Prije toga smo u bolnici bili, pa se sa babicom tako dogovorili. Drugog načina da se vidimo nije ni bilo. Pojavi se, otvori prozor pa nam sa trećeg sprata priča kako je sve proteklo. Kaže da je sve u redu, ali da ime kćerki još nije dala, pa upita sina koje bi on ime dao.

On nije puno mislio, nego brzo reče ime neke svoje dobre drugarice iz vrtića.

Tako kćerka i dobi ime koje i danas s ponosom nosi.

Selidba

Januar je protekao u pripremama stana za selidbu. Trebalo je parket izbrusiti, pa isti lakirati, sačekati da se osuši, pa onda unijeti stvari koje smo imali i one koje smo trebali kupiti, pa sve to smjestiti tamo gdje šta i pripada. Kako se moglo, tako se i uradilo.

Kad je sve bilo spremno, uselismo prvog februara. Oko zgrade sve je bilo raskopano i nesređeno, pa smo do ulaza u zgradu dolazili od ulice preko nekih dasaka koje su kao mostovi stajale iznad iskopanih kanala u koje je trebalo staviti nekakve odvodne i dovodne cijevi. Tako je sve to izgledalo do ljeta kada su konačno radove doveli do kraja. Do tada smo se snalazili kako smo znali i umjeli. Tako je započeo naš novi period života u novom stanu na brdovitom Balkanu.

Nije bio mnogo velik, jednosoban, ali naš, u kojem nađosmo svoj mir i novu nadu za stvaranje boljeg života.

Ja sam radio, putovao širom tada nam voljene zemlje, pa sa puta kući donosio ponešto djeci ako bih negdje jeftino našao i kupio.

Supruga je bila na porodiljskom odsustvu, pa sam ja ujutro kad bi na posao krenuo odvodio sina u vrtić. Ona bi sa kćerkom ostajala, pravila jelo i po kući spremala, i nas muške, zajedno s kćeri, dočekivala kada bismo se vraćali sa posla i iz vrtića.

Radost i sreća u kući su vladale. Kad je sljedeća godina nastupila, počela je i supruga da radi.

Odvodili smo oboje djece u jaslice i vrtić, pa na posao odlazili. Nismo nikoga od svojih za pomoć imali. Majke su nam iste godine, prije nego što se sin rodio, otišle. Nisu dočekale da unuk na svijet dođe. Ostade žal što taj radosni dan nisu dočekale. Bolest je bila, nažalost, jača od želje.

Moj otac ode na početku godine u kojoj se kćerka rodila, a suprugin otac sredinom sljedeće, tako da djeca nisu ni vidjela ni zapamtila babe i dede. Uspijevali smo mi i bez pomoći, onako kako smo tada znali i umjeli.

Kad se voli i mora, nije ni teško. I znali smo i umjeli smo, i sve bismo životne prepreke nekako preskočili da je do nas bilo. Nažalost, počelo je i ono što narodu nije bilo milo!

Djeca su bila mala, pa u svom izrastanju nisu imala nikoga koga bi mogli zvati babom i djedom. Nije bilo lako, ali je bilo tako.

Početak krize

Ulazak u 1990. godinu donio je veću neizvjesnost i krizu u zemlji. Običan narod je sve to na svoj način podnosio i snalazio se kako je ko znao i umio.

Narod, ko narod, na mnoge muke naučen, trpio je i čekao bolje dane. Dođe i ljeto, pa se lakše kriza mogla i podnositi. Dospješe u baštama i proljetni usjevi.

Sjećam se da sam jedno jutro krenuo na pijacu. Bila je subota ili možda nedjelja? Znam da je bio vikend. Usput sam susreo svog starog druga, koji je došao iz Sarajeva kući da posjeti familiju.

U to vrijeme bio je poznat pjevač. Imao je muzičku grupu koja se zvala po njegovom imenu, kao jato ptica. On je pjevao, a ptice su pjevušile – dvije djevojke su ga u pjevanju pratile, odnosno bile su njegovi prateći vokali, kako se to stručno muzički kaže.

Kad bih ja o njemu pisao i o svim događajima koje sam sa njim kroz život doživio, morao bih jednu podeblju knjigu napisati. Na moju sreću, neću – svako ima svoj put i svoju sreću. Nego da nastavim gdje sam stao.

Kad smo se pozdravili, nastavili smo put pijace i tamo susretnemo mog školskog druga iz osnovne škole, a njegovog iz nekog vremena kad smo znali negdje u neki haustor stati, pa zapjevati neke starogradske ili dalmatinske pjesme kao klapa, kako su to zvali u Dalmaciji. O svemu i svačemu smo mi imali priču.

Nastavili smo zajedno do pijace i tamo kupimo ono što smo i naumili, pa nas onda moj školski drug poziva na kafu kod njega u stan.

Kaže, sprema se na put u Libiju, gdje je dobio posao kao doktor. Priča da je jednom već bio, pa sad ide opet. Mi pristanemo, pa uz priču dođemo kod njega u stan. Uđemo i sjednemo, pa kad nas je njegova supruga poslužila kafom i domaćim sokom, započe on da priča svoju priču.

Nije to više bio onaj moj drug kojega sam od rane mladosti znao, onaj koji je zajedno sa mnom jeo i pio, pušio, pjevao, pjevušio, pjesme pisao. Napredan omladinac bio, član Saveza komunista prije nas prvi postao, fakultet za doktora završio!

Sad on o nečemu drugome priča, pa kaže da više ne puši, ne pije, niti to hoće, niti to smije. Kaže da je počeo u Onoga gore da vjeruje. Vidim ja da tu meni nije bilo mjesto.

On mene zapravo nije ni pozivao, nego nije umio drugačije, pa nas je obojicu pozvao. Kasnije sam kroz život doznao i zašto!

U zemlji su počeli da se dešavaju raznorazni problemi, sve je manje u fabrikama posla bilo.

Osjećala se neka nervoza u vazduhu, osluškivale su se sve više sa radija i televizije vijesti, narod je počeo da bira sa kim će ko u birtiji, poslu, sjesti, piti i jesti. Ja sam sve to gledao i mislio da će sve to proći, pa da će narod opet biti isti i da će pameti doći. Ne sjećam se više kojim su se redom sva ta čuda dešavala.

Nisam mogao da vjerujem da se svijest ljudi u toj mjeri uspavala, pa su mnogi počeli da zaboravljaju i neka stara vremena prizivaju.

Neki su počeli i nekih starih snova da se sjećaju i da sve to nekako drugačije osjećaju.

Život je bivao sve teži i sve je to narod nekako trpio dok ne dođoše podjele koje dovedoše do tačke u kojoj se država počela raspadati. Neke od republika počele su se odvajati od velike zemlje i proglašavati novim državama.

Običan narod je sve to nijemo posmatrao, ništa nije mogao učiniti osim da čeka i da se nada da će se sve opet nekako srediti, pa u neko normalno stanje dovesti i da će nas ti koji su tada moć imali u bolji život povesti. Tako dođe i 1991. godina. Građanski rat, ili kako ga je već ko zvao, u Sloveniji se desio, a u Hrvatskoj nastavio.

Kod nas u Bosni stvarale su se neke nove političke partije na nacionalnoj osnovi.

Mnogi u narodu počeli su da misle da je to u redu, naročito na selu, koje je u svemu tome i odlučilo o pobjedniku. Kako je narod glasao, tako je i pobijedio, tako je sam sebe ubijedio!

Onda su pobjedu zajedno proslavili, jedni drugima čestitali, pa se i izljubili. Rekli da je došao kraj jednoumlju i Komunističkoj partiji, uzeli vlast u svoje ruke i posvetili se novoj demokratiji.

Svakim danom stvarao se sve veći jaz među narodom, pa su se mnogi počeli svrstavati u svoje nacionalne torove, počeli su tajno da održavaju svoje zborove. Kao, svi su imali nešto da se dogovore, a šta je to bilo, pokazaće vrijeme i riješiće se sve dileme ratom, koji se već tada

uveliko spremao. Mnogo sam toga, poslije kroz život doznao, otkrio, čuo i vidio.

Na poslu se ništa nije ni radilo, samo se vrijeme provodilo i evidentiralo da li si na poslu bio ili nisi, pa je odlučeno da i plata svima bude ista. Radio ili ne radio, kako smo nekad govorili:

„Svira ti radio!" Ni odnos između radnika na poslu nije bio isti.

Osjećala se nekakva podjela koja je u zraku visila. Sjećam se da sam, pokušavajući da neki dinar zaradim, počeo da radim poslije posla u jednoj kafani kao konobar, kod jednog mog poznanika još iz dječačkih dana. On je i prije toga imao kafanu koju je zatvorio iz razloga što se u njoj desilo ubistvo.

Dva dobra prijatelja iz djetinjstva – jedan policajac, a drugi konobar – šalili su se dok su za šankom stajali. Policajac je u jednom trenutku nesmotreno izvukao pištolj iz futrole koji je, na nesreću, opalio, pa je tako svog najboljeg druga iz djetinjstva ubio.

Tuga i jad, da gori ne može biti. Igrom slučaja, policajac je bio Srbin, a ovaj nesretni drug Musliman. Na sreću u nesreći, taj događaj se nije tumačio na takav način, pa ostade u sjećanju kao nesreća. Policajac ode na odsluženje zatvorske kazne i tako izgubi slobodu i svoga najboljeg druga.

Kod njega sam radio poslije posla u preduzeću. Počinjao sam poslije podne, a ostajao do duboko u noć. Kući sam se u zoru vraćao, sklapao oči nekoliko sati, dizao se, djecu u vrtić odvodio, pa na posao odlazio. Ponekad sam za stolom znao i zaspati.

Umor bi me savladao, pa me drug koji je do mene sjedio budio ako bi neko na vrata u kancelariju ušao.

Trajalo je to tako jedno vrijeme, a onda sam jednog dana sa tadašnjim šefom upustio sam se u diskusiju! U jednom trenutku, rekao mi je nešto što ni u snu nisam mogao da zamislim. Kao da ga i sada slušam i gledam: „Šta ja tu mogu, kad ja više volim Okija od tebe", rekao je! Taj koga je on spomenuo bio je moj dobar drug, Musliman koji je dugo godina radio sa mnom u istoj kancelariji.

Zbog toga je to i rekao i nije krio. Još mi se poslije svega toga u lice cerekao, kao da je nešto znao. Tada sam sve shvatio, pa se i sjetio da sam toga istoga šefa ja prije par godina od ovog događaja primio na posao.

Bio je tada jedan od kandidata na konkursu za posao. Podnio je molbu, a mi iz komisije za prijem radnika pročitali smo je i zaključili da je on najpodobniji.

Dobivao je i stipendiju iz Titovog fonda dok je studirao, a poticao je i iz jedne siromašne familije. Zato je u našem izboru i imao prednost nad drugim kandidatima. Sad on više nije bio isti, dres je promijenio, a partiju u koju se kleo napustio.

Sad se priključio svojoj novoj SDA, pa kad se u kafani negdje nađe i napije, on na sav glas pjeva: „SDA, SDA, SDA!!!" Uzvikuje, pa se uz to još i smije. Šta ćeš, pobijedio je?

Piljari

Sjedimo mi tako u kancelariji, ne radimo, pričamo, glasno razmišljamo šta možemo učiniti da dođemo do neke zarade, pa da nekako olakšamo život sebi i svojoj porodici.

Počela je kriza da se osjeća svuda. Vidjelo se to na licima ljudi kako bez nade tumaraju gradom.

Traže šta se još može jeftinije kupiti. Zalihe za crne dane se prave! Dobio sam i otkaz kod onog mog poznanika iz djetinjstva.

Kad je kafana počela bolje raditi, postao je i pazar veći. Zadnje noći po završetku posla predao sam mu pazar, pa kad je uzeo novac, reče da je i to moj posljednji radni dan. Reče da je zaposlio profesionalnog konobara koji će bolje raditi, pa će i on bolje zarađivati. Dade mi i platu koju sam, eto, i ja zaradio.

Malo sam ga gledao, pa mu onda sve sasuo u njegovo glupo lice i rekao. On se nije mnogo uzbuđivao, slušao, zube čačkao, u prazno gledao. Takve su ljudske gnjide, one se ničega ne stide.

Jedino mi ostade jedan događaj u sjećanju za kojim ću vječno žaliti. Krenuo sam to poslije podne na posao kod ovoga glupana, pa došao na sredinu gradskog mosta.

Tu sam stao, mislio, a nisam znao odlučiti. Tog poslijepodneva bila je sahrana moje učiteljice iz osnovne škole. Nju sam često puta kroz život susretao.

Mnogo sam puta u mladosti odlazio kod nje u kuću poslije ponoći, pa joj Novu godinu čestitao. Puno sam je volio, ali na moju veliku žalost, nisam na sahranu otišao. Bojao sam se da ću posao kod tog bilmeza, što mi otkaz dade, izgubiti.

Nažalost, to vrijeme čovjek ne može da vrati, pa zato kroz sjećanje čitav život ga to i prati!

Jednog jutra sinula mi je ideja, pa je predložim mom drugu koji je do mene na poslu sjedio i iste muke kao i ja mučio, da nas dvojica zakupimo tezgu na pijaci i postanemo „piljari"!

Iz priča smo znali da su to bogati ljudi i da to oni i ne kriju, nego se baš sa tim u kafanama i hvale.

On je imao auto Ladu-kupe, dobro se sjećam da se tako zvala, a ja ideju i volju.

Imao sam ja i brata od tetke u Banjoj Luci, koji je trgovinu na veliko sa svojim dobrim drugom držao. Znao sam da bismo od njih mogli dobiti robu koju su imali i da bi nas mogli čekati sa plaćanjem.

Dobro sam poznavao i direktora Uprave prihoda grada, mog dobrog druga, koji je po stranačkoj liniji direktor postao. Tako je to tada bilo! Kod njega se dozvola za rad dobijala, pa sam ga nazvao.

On mi je rekao da neće biti problema, samo treba da dođemo.

Imali smo i vezu za štand koji smo željeli da se postavi u dijelu grada gdje su stanovale uglavnom porodice vojnih lica, tako da smo već u startu imali dobre potencijalne kupce.